

ROLUL UZPR, FILIALA CHIȘINĂU, ÎN PROMOVAREA JURNALISMULUI CULTURAL

THE ROLE OF UZPR, CHISINAU BRANCH, IN PROMOTING CULTURAL JOURNALISM

Victoria FONARI,

*doctor, conferențiar universitar,
președinte al Filialei Chișinău,
Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România*

ORCID: 0000-0003-0058-167X
victoria.fonari@usm.md

Summary

The Chisinau Branch was inaugurated on June 24, 2014, within the premises of the National Library of the Republic of Moldova. On this day, the founding meeting of the Chisinau Branch of the Union of Professional Journalists of Romania (UZPR) took place in the presence of the Romanian delegation, led by Doru Dinu Glăvan (1946-2021), president of the UZPR. Currently, the Chisinau Branch, UZPR, led by Victoria Fonari, is made up of 72 professionals, including 7 honorary persons, in the field of the written, television and radio press.

The branch team includes teachers from the Faculty of Journalism and Communication Sciences: Mihai Lescu, PhD, Associate Professor, Andrei Dumbrăveanu, PhD, Associate Professor, Laura Tugarev, PhD. UZPR contributes to the dissemination of events in the Romanian-speaking area, not only in Romania and the Republic of Moldova, but also in Belgium, Italy, Serbia, Israel, Great Britain, France, Spain, Canada, etc.

Each type of media production (whether written, audio or video format) is important. The promotion of events by various stations contributes to a stopover of cultural values, to educating the reception of information about intangible and tangible heritage.

Keywords: *cultural journalism, Union of Professional Journalists of Romania, Chisinau Branch, UZPR, interview, dissemination, partnerships, collaboration.*

Conexiunea dintre UZPR și Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM

Pentru a realiza o succintă prezentare din istoria UZPR am selectat o secvență din articolul jubiliar, publicat în 2019, consemnat de George Brătescu: „La 11 ianuarie 1919 a avut loc adunarea generală de constituire a Uniunii, care s-a ținut în imobilul de pe strada Sărindar, unde s-a aflat mai târziu Berăria Berlin. A fost adoptat statutul și a fost aleasă conducerea Uniunii. Trebuie subliniat entuziasmul care domnea în această primă reuniune, explicabil prin vârsta participanților, căci, doar cu câteva mici excepții, ei nu depășeau treizeci de ani. Printre aceștia se numărau Victor Iamandi, Eugen Filotti – vi-

itori miniștri, apoi Nicolae Batzaria, Ion Minulescu, Ion Pas, Cezar Petrescu – poeți și prozatori care se afirmau încă de pe atunci în literatură, Constantin Papacostea, Samson Abramovici, Brunea Fox, Dinu Dumbravă, Ion Felea, Mircea Grigorescu, I.G. Peltz, Nicolae Pora, Jean Vulpescu și Pamfil Șeicaru – care vor deveni peste ani personalități ale gazetăriei românești” [1].

Actualmente, Dan Constantin – o voce distinctă în presa contemporană, un model pentru tinerele generații de ziarști, un excelent formator de opinie, prins scris și prin aparițiile televizate – deține funcția de președinte al UZPR, organizație care numără 58 de filiale.

Filiala Chișinău a fost inaugurată în data de 24 iunie 2014, în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. În această zi a avut loc ședința de constituire a Filialei Chișinău a Uniunii Ziarștilor Profesioniști din România (UZPR) în prezența delegației din România, condusă de Doru Dinu Glăvan (1946-2021), președintele UZPR. Primul președinte al filialei Chișinău a fost ales Victor Ladaniuc (1940-2018), care a deținut funcția de vicedirector al Agenției Informaționale de Stat Moldpres.

În prezent, Filiala Chișinău, UZPR, este constituită din 72 de profesioniști, dintre care 7 persoane onorifice, în domeniul presei scrise, televizate și al presei radiofonice. Este o echipă care valorifică multe conexiuni dintre posturi TV, radio, redacții de ziare și reviste, muzee, biblioteci, instituții de învățământ superior și licee.

Menționăm faptul că profesionalismul organizației este argumentat de membrii care administrează mass-media: Nicolae Mocanu, director TVR Moldova, Doina Dabija, redactor-șef al săptămânalului „Literatura și arta”, Alecu Reniță, redactor-șef al revistei „Natura”.

Din componența filialei fac parte și cadre didactice de la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării: Mihai Lescu, dr. hab., conf. univ., Andrei Dumbrăveanu, dr. conf. univ., Laura Tugarev, dr., conf. univ.

Istoria Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Este important să relevăm câteva file cu privire la istoria Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării. Inițial, în 1966, apare o grupă specializată în jurnalism în cadrul Facultății de Filologie la Universitatea de Stat din Moldova (USM). În 1976, în baza acestei specializări, care a crescut numeric, se creează Catedra de Jurnalism, iar în 1980 este fondată Facultatea de Jurnalism.

Conexiunea personală pe care am avut-o cu Facultatea de Jurnalism începe cu anul 2001, imediat când am susținut teza de doctor „Intellectual și sentimental în opera lui Aureliu Busuioc”. Atunci am avut onoarea să țin cursurile: *Literatura universală* (perioadele Antică și Renașterea), *Literatura română postbelică*, *Mitologie* (curs opțional). Anume aici, pe data de 27 octombrie 2003, am realizat conferința dedicată creației lui Aureliu Busuioc: 75 de ani de la naștere. Iar Mihai Ursu, care este corespondent sportiv, a fost, probabil unica dată, corespondent cultural. La eveniment a participat însuși scriitorul Aureliu Busuioc, au mai fost prezenți: acad. Mihail Dolgan și dr. conf. univ. Eliza Botezatu.

Îmi amintesc o situație de la literatura universală, la tema *Epoca de aur a literaturii latine: Vergiliu. Eneida*. La seminar am aflat că au citit epopeea doar trei studenți și atunci am propus pentru să completăm în graficul T trăsăturile: cetățeanului ideal în Eneida (pentru cei care au citit) și cetățeanul ideal în secolul XXI (pentru cei nedocumentați

cu opera latină). A fost o lecție de discuție, dezbateri și confruntare, particularitățile pentru Imperiul Roman nu coincideau cu cele din perioada noastră. În cadrul acestei ore studenții și-au implicat gândirea critică pentru a-și argumenta opiniile.

În prezent Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării are menirea de a promova conferințele științifice studențești, mesele rotunde, în cadrul posturilor *Unda Liberă*, *Radio Studentus*. Reprezentanții facultății sunt inediți în promovarea cadrelor didactice. Mi-a plăcut enorm proiectul *Fii PRO!* Le-aș sugera tuturor facultăților să își promoveze cadrele didactice. Este marketing extraordinar.

Conceptul de jurnalism cultural

Jurnalismul cultural este o componentă a mass-media, ce are menirea să difuzeze evenimentele intelectuale despre expoziții, întâlniri cu oameni de cultură, tematici despre artă, perspective educaționale, gusturi elevate estetic. Are drept scop dezvoltarea sensibilității față de operele de artă, motivația pentru lectură, dezvoltarea abilităților de interpretare și de a percepe fenomenele culturale din diverse optici, contribuind la erudiția receptorului. Preocuparea primordială a jurnalismului cultural o reprezintă activitatea artistică și creativă, precum și persoanele, instituțiile și politicile care desfășoară această activitate. Interesul pentru acest domeniu s-a extins pe măsură ce a evoluat înțelegerea noastră privind cultura și rolul ei în societatea. În concepția noastră, jurnalismul cultural este un element esențial calitativ pentru a facilita accesul publicului la cultură.

Componentele acestuia sunt variate: presa scrisă (online sau offline), posturile radiofonice, posturile TV. În ultimul timp, această activitate se desfășoară inclusiv în spațiul virtual de bloggeri, vloggeri, influenceri etc. Lumea virtuală se implică foarte mult în viața de toate zilele, în calitate de receptor. Atestăm că, uneori, bloggerii, influencerii nu de fiecare dată sunt profesioniști, astfel există tendința ca această nișă să fie ocupată și de amatori, care nu cunosc nici pe departe scopul și esența jurnalismului cultural – a reda atmosfera și cultura țării noastre prin reflectarea evenimentelor din lumea artelor prin cronicile despre ultimele apariții editoriale sau prin poveștile despre oamenii care s-au afirmat în acest domeniu.

Noțiunea de jurnalism cultural merită o atenție deosebită. În cercetările sale, Georgeta Stepanov, dr. hab., prof. univ., prorector pe știință, USM, utilizează noțiunea de jurnalism cultural concomitent cu art jurnalism, propunând următoarea definiție: „**Art jurnalismul** poate fi definit drept produsul rezultat din convergența fenomenului mediatic cu cel cultural, care reflectă, analizează și interpretează realitatea din domeniul culturii și transmite mesajele valori, practici și experiențe culturale. Identitatea lui rezidă în caracteristicile, rolurile și funcțiile pe care le realizează, în mijloacele de exprimare ale conținuturilor și în formele de expresie ale materialelor pe care le pune în circuitul informațional” [2, p. 88].

Laura Tugarev valorifică importanța locală a jurnalismului cultural: „În contextul dezvoltării culturii din Republica Moldova, Art Jurnalismul se face remarcant atât prin relatarea evenimentelor și problemelor culturale, cât și prin sprijinirea procesului prin care mass-media aduce pe agenda publică produsul mediatic cultural autohton și îl diseminează în spațiul public”. Respectiv, definirea conceptului **Art Jurnalismul**, în acest context, conferă alte accente: „o orientare, o direcție asociată, afiliată domeniului culturii; acesta este un distribuitor al produsului cultural, un formator de opinie care face posi-

bilă deschiderea spre acea direcție în asimilarea și perceperea comunicării culturale. Art Jurnalismul însumează gama complexă de specii clasice (știrea, interviul și reportajul cultural) și a celor de alternativă (recenzia, nota culturală, tableta, eseu etc.)” [3, p. 179].

Cu siguranță, noțiunea *jurnalismul cultural* conține diferite abordări, care impune și diverse accente conceptuale. Actualmente, jurnalismul cultural profesionist este determinat de mediatizarea criticii culturale, normele și valorile acesteia în spațiul public, interrelaționarea în sferile politice, economice, instituționale [4].

Autorii Lucie Alexis și Flore Di Sciullo relevă că sunt mai multe probleme ce țin de jurnalismul cultural, conturând aspectele: interdisciplinară și transnațională, identificând mai multe domenii de reflecție: efectele legitimizează ale jurnalismului cultural asupra „nișelor” din producțiile culturale; conexiunile dintre jurnalismul cultural și producțiile instituționale; și, în final, politizarea jurnalismului cultural și interconectarea acestuia cu relațiile mediatice ale conflictelor internaționale.

Respectiv, jurnalismul cultural are mai multe aspecte, care ar putea fi un subiect de cercetare. Am remarcat totuși această viziune pentru că personal fac parte și deci reprezintă mai multe instituții: Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România, Filiala Chișinău, deținând funcția de președinte de filială; Universitatea de Stat din Moldova, funcția didactică conferențiar universitar; Uniunea Scriitorilor din Moldova, fiind valorificată cu premii pentru critică literară / cercetare și pentru poezie din partea Uniunii Scriitorilor din România.

Perspectiva colaborării instituționale

Experiența mea de jurnalist numără 140 de articole scrise și publicate în ziare și reviste culturale din Republica Moldova, România, Spania. Aici sunt incluse materialele care au apărut atât în presa pe hârtie, cât și în cea din spațiul virtual. Țin să menționez că în această cifră nu sunt incluse publicațiile științifice. Sunt membru al colegiului de redacție la următoarele reviste: „Plumb”, Bacău, și „Feed-Back”, Iași.

În presa scrisă am prezentat evenimente culturale, am elaborat cronici de cărți; am realizat interviuri cu personalități notorii.

Am câteva interviuri pe care le-am realizat în spațiul virtual, postat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, realizate în special în perioada pandemiei, dar nu numai.

Anul acesta am fost încurajată de către Mădălina Corina Diaconu, secretar general al UZPR, de a realiza interviuri radiofonice pentru postul UZPR. Astfel, evenimentele din Chișinău au avut un spațiu larg de receptare.

Titlurile întrevăd preocupările culturale, precum:

- Mesaj de Ziua Presei pentru 3 mai 2025. Postat în mai multe surse online: <https://music.amazon.com/es-co/podcasts/df8923f4-8a93-4c5b-ac42-467379802e2b/episodes/567a6a58-0513-42aa-8b8a-f137923dd31a/radio-uzpr-victoria-fonari--mesaj-dedicat-zilei-mondiale-a-libert%C4%83%C8%9Bii-presei>; <https://open.spotify.com/show/7sHDZMSNiJ0RtZLd0VuJlP>
- Au fost difuzate manifestările pe care le-am organizat în colaborare UZPR, Filiala Chișinău și UZPR, Filiala Constanța: Chișinău – Constanța: presă, artă și carte pentru independență și Limba Română. Postat: 26 august 2025. Sursa online: <https://radiouzpr.podbean.com/e/chisinau-constan%C8%9Ba-presa-arta-%C8%99i-carte-pentru-independen%C8%9Ba-%C8%99i-limba-romana/>

- Prezentarea cărții „După ani de înstrăinare: Timpul – arbitru suprem”, volum ce conține interviuri cu Eugen Doga, coordonat de Iuliana Gorea Costin. Postat pe 11 septembrie 2025. Sursa online: <https://radiouzpr.podbean.com/e/victoria-fonari-despre-volumul-%E2%80%9Edupa-ani-de-instrainare-timpul-arbitru-suprem/>
- Interviu cu Matei Vișniec realizat în Sala Regina Maria (întâlnirea la USM face parte din programul Reuniunii Teatrelor Naționale Românești la Chișinău). Postat la 22 septembrie 2025. Sursa online: <https://radiouzpr.podbean.com/e/matei-vi%c8%99niec-la-reuniunea-teatrelor-na%c8%9bionale-romane%c8%99ti-la-chi%c8%99inau/>
- Interviuri cu privire la Simpozionul Internațional cu genericul „Catedra Limba și Literatura Română – 150 de ani de activitate”, Cernăuți, realizat cu:
  - ✓ șefa catedrei Filologie Română și Clasică Cristina Paladian, Universitatea Națională „Yurii Fedkovič” din Cernăuți. Postat la 10 octombrie 2025. Sursa online: <https://radiouzpr.podbean.com/e/simpozionul-interna%c8%9bional% c8%99tiin%c8%9bific-dincadrul-universita%c8%9bii-dincernau%c8%9bide dicata%e2%80%9ecatedra-de-limba-%c8%99iliteratur/>
  - ✓ prof. univ. Sanda Maria Ardeleanu, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava. Postat la 13 octombrie 2025. Sursa online: <https://radiouzpr.podbean.com/e/cernau%c8%9bi-catedra-de-limba-%c8%99i-literatura-romana-150-de-ani-de-activitate/>

Evenimentul de la Cernăuți a fost difuzat live pe postul ECO TV, Vatra Dornei, director Liviu Timuș. Sursa online: <https://www.facebook.com/share/v/1SS5dZjJcQ/?mibextid=wwXIf>. Unde este inclus și discursul pe care l-am elaborat intenționat pentru acest eveniment *Ion Hadârcă: puterea poetului vs puterea politică*.

Colegii mei de la Filiala Chișinău se bucură de o colaborare fructuoasă. Astfel, Lidia Grosu are o rubrică într-o revista culturală din Spania, Raisa Roșca difuzează evenimentele din diaspora, Italia. Articolul *Mitul în universul poetic eminescian: o perspectivă europeană*, despre un eveniment amplu din spațiul ArtCor cu participarea a instituțiilor USM, AMTAP, UZPR, Filiala Chișinău (care includea lansare de carte, prelegere, expoziție și recital), scris de Argentina Fron, a fost publicat de patru surse online, informația fiind transmisă de către sursele de presă, nu de autoare: <https://uzpr.ro/17/02/2025/mitul-in-universul-poetic-eminescian-o-perspectiva-europeana-de-argentina-fron/>; <https://ajrp.org/2025/02/17/mitul-in-universul-poetic-eminescian-o-perspectiva-europeana/>; <https://marca-ro.ca/2025/02/17/mitul-in-universul-poetic-eminescian-o-perspectiva-europeana/>; <https://www.asiromani.eu/2025/02/17/mitul-in-universul-poetic-eminescian-o-perspectiva-europeana/>.

O altă posibilitate de difuzare a evenimentelor culturale constituie colaborarea cu Petru Frăsilă, director al MPlus TV (TeleMoldova Plus, Iași). Interviurile realizate de acest post, care a fost interesat de **Piatra Neamț – Festivalul Național „Întâlnirile de la Viișoara”** – Victoria Fonari. 22.05.2025. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=mNWq8i2Jsd8&t=92s>

Acceptă produsele culturale filmate. Astfel au fost postate câteva evenimente:

- lansare de carte de romane scrise de cadrul didactic Liuba Procopii, dr. conf. univ., USM. 20.09.2025. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=Mv>

XPhUdWjDo&pp=ygUPdmljdG9yaWEgZm9uYXJp și <https://www.youtube.com/watch?v=pqzsiMW356E>;

- întâlnire cu ziariști, scriitori, cadre didactice, cantautori din mai multe orașe din România cu genericul *Cenaclul „Magia cuvântului”* și *Grupul literar „Sublim”*. Octombrie 10.10.2025. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=ZA041nqOb7g>

Menționez colaborarea cu postul Radio Spectrum Scopje, Serbia. Jurnalista Galina Mazici a realizat mai multe interviuri în limba română, ce țin de creația lui Grigore Vieru, importanța literaturii pentru copii, rolul cunoașterii limbii literare.

E de menționat că unele posturi au acces la fonduri susținute de Guvernul României, precum RVS Moldova (Radio Vocea Speranței), am avut posibilitate să fiu invitată la o emisiune, care făcea parte din acest proiect, de către jurnalista Ana Iacob: *Victoria Fonari – Despre poezie și identitate culturală*. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=Bv374Y98FCc&t=33s>

O experiență similară constituie participarea la emisiunea Portret Obiectiv, TVR Moldova, care valorifică jurnalismul cultural. Fiind interviuată de jurnalista Nadia Mișuță, am discutat despre cărți, salonul de carte din Italia, lectură și probleme de receptare a produselor culturale. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=rB74wfwVdCg&t=11s>.

Sigur că posturile muzicale, de asemenea, acordă spațiu de difuzare pentru cultură. Pe unda anului 2025 menționez TezaurTV, ce ține de personalitatea *Eugen Doga: moștenire, emoție și nemurire culturală*. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=ycoSjHvZpcA&t=61s> și despre Vladimir Beșleagă: un scriitor, o epocă, o moștenire. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=ol9od32zSso&t=29s>. Acest interviu, ulterior a apărut și în format mixt, text și video pe postul românesc, grație jurnalistei Irina Airinei: <https://afnews.ro/2025/03/05/victoria-fonari-in-memoriavladimir-besleaga/>

Pentru că evenimentele de la Universitatea de Stat din Moldova sunt valorificate succint de „Unda liberă”, sunt importante și transmisiunile online, realizate IDSI TV. Astfel, trecând prin istoria Universității de Stat din Moldova, a fost prezentată pe 3 aprilie 2025 manifestarea din cadrul mesei rotunde *Filosoful – formator de generații: In memoriam Eugenia Fonari, doctor conferențiar*. Sursa online: <https://www.youtube.com/watch?v=Fz0IrJWAsFE>. Este un post disponibil să valorifice lansări de carte, dar și evenimente științifice, susțineri de teze de doctor.

Se atestă un fenomen în cadrul bibliotecilor care se axează pe popularizarea informațiilor culturale. Biblioteca este o sursă de acțiuni culturale, difuzează manifestările culturale prin afișe, word pres, produse video. Am admirat calitatea filmării (realizată de Mariana Cocieru, dr.) evenimentului de către Biblioteca Națională Republica Moldova, precum *Hermeneutica în portaluri științifice, poetice și publicistice*. Sursa online: https://www.youtube.com/watch?v=4gQpTSw_8Po&t=10s. E de menționat și cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, postările elaborate de Victoria Donțov și Doina Bolea, apar imediat pe rețelele de socializare reflectând lansări de carte, reviste, mese rotunde, prezentări, expoziții etc. În acest context, se observă că din ce în ce mai des printre lucrătorii bibliotecii sunt angajați inclusiv ziariști.

Concluzii

Prin cele menționate în articol putem spune cu certitudine că jurnalismul cultural este o componentă esențială a mass-media.

UZPR contribuie la difuzarea manifestărilor în arealul vorbitorilor limbii române, nu doar în România și Republica Moldova, dar și în Belgia, Italia, Serbia, Israel, Maria Britanie, Franța, Spania, Canada etc.

Popularizarea expozițiilor, produselor culturale, interviurilor, au un impact mai mare când aria de colaborare între instituții este bine dezvoltată.

Fiecare tip de producție mediatică (fie format scris, audio sau video) are importanță. Diversificarea promovării evenimentelor de către diverse posturi contribuie la o escală a valorilor culturale, la educarea receptării informației despre patrimoniul imaterial și cel material.

Subiectele jurnalismului cultural pot fi difuzate în emisiuni de scurtă durată (până la 10 minute), cât și în emisiuni de întinderi temporale (mai mult de 30 de minute). Transmisia live aduce credibilitate. Fiecare din acestea are publicul său țintă și derivă din specificul disponibilității publicului.

Este esențial ca jurnalismul cultural să fie apreciat inclusiv financiar, este plauzibil când reușesc să acceseze finanțări din diverse proiecte culturale.

Referințe bibliografice:

1. Brătescu, G. *Uniunea Ziaristilor Profesioniști* (compendiu aniversar). Disponibil: <https://uzpr.ro/istoricul-u-z-p-r/><https://uzpr.ro/istoricul-u-z-p-r/>
2. Stepanov, G. *Bazele jurnalismului*. Chișinău: CEP USM, 2018. Disponibil: <https://jurnalism.usm.md/wp-content/uploads/2019/05/BAZELE-JURNALISMULUI.-MANUAL.pdf>
3. Tugarev, L. Reportajul cultural: aspecte definitorii și aserțiuni explicative. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2016, nr.3(93). Seria „Științe sociale”. ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017. pp.176-180. Disponibil: <https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2016/01/24.-p.176-180.pdf>
4. Alexis, L. et Di Sciullo, F. *Écrire la culture: histoire et perspectives du journalisme culturel. Questions de communication*. Éditeur: Presses universitaires de Lorraine, 2024, mis en ligne le 30 juin 2024, consulté le 02 juillet 2024, p. 2. ISSN : 2259-8901. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/381893208_Ecrire_la_culture_histoire_et_perspectives_du_journalisme_culturel